

Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă

*Despre mândrie în textele
Sfintei Scripturi*

Înainte de a vorbi despre mândrie, în general, trebuie neapărat să ne întoarcem luarea-aminte către Sfânta Scriptură. Cu toate că în textele acesteia este cu neputință să aflăm o definiție exactă a cuvântului „mândrie”, reiese limpede însă din cuvântul cel dumnezeiesc cât de cumplită este această patimă, omul mândru fiind condamnat atât de Dumnezeu, cât și de oameni.

În Sfânta Scriptură, patima mândriei este desemnată prin felurite concepte, precum înălțarea de sine, slava deșartă, așezarea mai presus decât semenii noștri și chiar decât toate. Acestea își au rădăcina în mândrie.

Redactor: Diana-Cristina Vlad

Traducerea s-a realizat după originalul în limba rusă: *O gordosti* (ostavitel' monah Kiril Popov), Editura Azbuka verî, Moscova, 2017.

© Editura de Suflet, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cum să fugim de mândrie: dobândirea harului dumnezeiesc prin virtutea smereniei / trad. din

lb. rusă: Gheorghită Ciocoi – București:

Editura de Suflet, 2022

ISBN 978-606-8633-54-1

I. Ciocoi, Gheorghită (trad.)

Mândria este biruită, așadar, prin supunerea de sine, prin ocărârea de sine, căutând nu laude, ci insulte și fugind de orice pretext de laudă. Sfântul Efrem Sirul spune: „Dacă vrei să birui, nu iubi nici lauda, nici cinstea, nici hainele cele bune, nici dorințele tale, ci dimpotrivă, iubește să fii muștrat și necinstit, să se mintă împotriva ta. Ocărăște-te pe tine că ești păcătos mai mult decât toți păcătoșii.”

Luarea-aminte la noi înșine ne ajută, de asemenea, să facem o judecată sobră de valoare în privința noastră și ne pune în gardă împotriva mândriei. Luarea-aminte la sine este o practică a nevoinței care îl ajută pe om cu adevărat pe calea mântuirii. În cele din urmă, pomenirea morții îl ajută pe nevoitor să se gândească la iuțimea trecerii acestei vieți și să stabilească prioritățile pe care le are pe calea virtuții.

Cuprins

Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă.	5
Patima mândriei după Sfinții Părinți și păstorii de astăzi ai Bisericii	15
Despre chipurile mândriei	28
Despre pricinile din afară și cele lăuntrice ale nașterii mândriei în om.	41
Despre mândrie la oamenii bogați, prosperi și cei care dețin puterea.	60
Treptele sporirii mândriei – de la iubirea de sine la blasfemie	80
Despre lucrarea pierzătoare a patimii mândriei asupra sufletului omului	94
Rădăcina tuturor relelor: despre legătura patimii mândriei cu celelalte patimi . . .	104
Portretul omului mândru sau manifestarea patimii mândriei.	115

**Dumnezeu celor smeriți le dă har:
virtuți și deprinderi duhovnicești care
tămăduiesc patima mândriei129**

Încheiere139

Comenzi:
www.librariasophia.ro

Difuzare:
SUPERGRAPH
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, București
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Vă așteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19,
040151, București, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 021-336.10.00; 0722.266.618
www.librariasophia.ro

Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă

*Despre mândrie în textele
Sfintei Scripturi*

Înainte de a vorbi despre mândrie, în general, trebuie neapărat să ne întoarcem luarea-aminte către Sfânta Scriptură. Cu toate că în textele acesteia este cu neputință să aflăm o definiție exactă a cuvântului „mândrie”, reiese limpede însă din cuvântul cel dumnezeiesc cât de cumplită este această patimă, omul mândru fiind condamnat atât de Dumnezeu, cât și de oameni.

În Sfânta Scriptură, patima mândriei este desemnată prin felurite concepte, precum înălțarea de sine, slava deșartă, așezarea mai presus decât semenii noștri și chiar decât toate. Acestea își au rădăcina în mândrie.

Redactor: Diana-Cristina Vlad

Traducerea s-a realizat după originalul în limba rusă: *O gordosti* (ostavitel' monah Kiril Popov), Editura Azbuka verî, Moscova, 2017.

© Editura de Suflet, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cum să fugim de mândrie: dobândirea harului dumnezeiesc prin virtutea smereniei / trad. din lb. rusă: Gheorghită Ciocoi – București:
Editura de Suflet, 2022
ISBN 978-606-8633-54-1

I. Ciocoi, Gheorghită (trad.)

„Mândria și obrăznicia, calea răutății și gura cea aprigă le urăsc eu” (*Pilde* 8, 13). „Mândria nu dă prilej decât la ceartă, înțelepciunea se află numai la cei ce primesc sfaturi. Ce folose-ne-a adus trufia?” (*Pilde* 13, 10). „La ce ne-a slujit bogăția și toată fala ei?” (*Solomon* 5, 8). „Îmi este scârbă de semeția lui Iacov și palatele lui le urăsc” (*Amos* 6, 8). „Voi smeri mândria celor îngâmfați și obrăznicia celor cruzi o voi arunca la pământ” (*Isaia* 13, 11). „Domnul Savaot a hotărât aceasta, ca să veștejească mândria a tot ce strălucește, să smerească pe toți cei mari ai pământului” (*Isaia* 23, 9). „Voi pune capăt trufiei celor puternici și cele sfinte ale lor vor fi întinate” (*Iezechiel* 7, 24). „Și acum vă lăudați în trufia voastră. Orice laudă de acest fel este rea” (*Iacov* 4, 16).

Așadar, mândria este prezentată descriptiv în textul Sfintei Scripturi, fără a avea o definiție clară a acestei patimi. Pentru o imagine mai limpede este important să luăm în considerare însușirile, caracteristicile mândriei subliniate de Sfânta Scriptură.

În textele sale se remarcă faptul că această patimă este complet străină în legătura noastră cu Dumnezeu, a planului Său pentru lume și pentru om, ce a fost creat după chipul și asemănarea Ziditorului. Astfel, mândria nu este caracteristică nici lui Dumnezeu, nici omului întâi-creat, nici îngerilor.

Pentru păcatele care Îl nemulțumesc nespus pe Dumnezeu, preînțeleptul Solomon folosește cuvântul „ură” – mândria ocupând cel dintâi loc (vezi *Pilde* 6, 16-18). Sfântul Apostol Pavel subliniază faptul că mândria ne închide orice posibilitate de a-L cunoaște pe Dumnezeu – spre deosebire de smerenie, care surpă mândria (vezi *II Corinteni* 10, 4-5).

Cu inimile împietrite, cei mândri Îl disprețuiesc pe Dumnezeu, ajungând până în punctul de a-L nega. Ei nu se tem de mânia Domnului, fiind încredințați că nu vor fi pedepsiți. Patima mândriei conduce la respingerea lui Dumnezeu, așa cum se repetă în mai multe rânduri în Sfânta Scriptură (vezi *Iacov* 4, 6; *Pilde* 3, 34; *I Petru* 5, 5). Cel care se află într-o stare de înălțare a inimii devine nespus de dezgustător în fața îndurării lui Dumnezeu.

Scriptura spune că mândria conduce la pierderea îndurării Celui Preaînalt. Din acest motiv, acest păcat nu este doar ticăloșie în ochii Domnului, ci este urât și de oameni, astfel că cel care face lucrurile plin de mândrie greșește (vezi *Ecclesiasticul* 10, 7).

Opusul aroganței și mândriei este considerată a fi, în Vechiul Testament, frica de Dumnezeu, Domnul urând nedreptatea, mândria și înălțarea de sine, care sunt căi ale celor vicleni (vezi *Pilde* 8, 13). De aceea Sfânta Scriptură spune că mândria este supusă, fără doar și poate, judecății lui Dumnezeu și atrage o mare pedeapsă. Cu osebire, despre aceasta se vorbește în cărțile prorocști (vezi *Isaia* 2, 11-12; 13, 11).

În unele texte ale Sfintei Scripturi sunt arătate în mod direct pedepsele trimise de Dumnezeu celor care se înalță pe sine, astfel că cei mândri așteaptă judecata lui Dumnezeu cu înfricoșare. De asemenea, se remarcă faptul că uneori Dumnezeu îi pedepsește pe păcătoși pentru multe alte păcate ca avertisment ca cei mândri să nu rămână întru înălțarea lor (vezi *III Macabei* 3, 14). Scriptura arată că mân-

dria este izvorul oricărei răutăți (vezi *Pilde* 13, 10, *Psalmi* 9, 23; 9, 28-31). Cel mândrul își răpește sieși cele bune și se pedepsește singur.

Mândria este pierzătoare pentru om, deoarece această patimă întunecă mintea lipsind-o de înțelepciune.

Patima mândriei are un efect atât de pierzător asupra noastră, încât cuprinde pe de-a-ntregul omul, îi paralizază voința și îi suprimă libertatea. Mândria nu este însoțită de rușine, ci, dimpotrivă, cei mândri își arată răutatea și nedreptatea lor așa cum cineva și-ar arăta hainele. Mândria îl conduce pe om la o idee înșelătoare de sine (vezi *Galateni* 6, 3).

O calitate esențială a mândriei se arată a fi, de asemenea, nestatornicia. Omul nu este mulțumit de nici o izbândă a sa. Dimpotrivă, el caută din ce în ce mai mult laude și înălțare de sine.

„Cel dintâi păcat, după Scriptură, spune Sfântul Isihie al Ierusalimului, este mândria.” Motivul principal al mândriei este îngerul care a căzut din înalt, făcându-se potrivnic al lui Dumnezeu și atrăgând pe alți îngeri care i-au urmat și i s-au supus.

Despre aceasta mărturisește Prorocul Isaia: „Cum ai căzut tu din ceruri, stea strălucitoare, fecior al dimineții! Cum ai fost aruncat la pământ, tu, biruitor de neamuri! Tu care ziceai în cugetul tău: «Ridica-mă-voi în ceruri și mai presus de stelele Dumnezeului Celui puternic voi așeza jilțul meu! În muntele cel sfânt voi pune sălașul meu, în fundurile laturei celei de miazănoapte!»” (Isaia 14, 12-13). Interpretând acest pasaj din Sfânta Scriptură, mulți Sfinți Părinți au indicat aici pe diavolul, dar au existat și unii care au crezut că în cazul dat este vorba despre împăratul Babilonului. Sfântul Ambrozie al Milanului a înțeles sub chipul mândriei pe diavolul însuși. Sfântul Ioan Casian a corelat și el acest citat cu cel rău, iar Sfântul Ioan Gură de Aur observă că mai mulți comentatori, contemporani ai săi, citează acest pasaj atât în legătură cu diavolul, cât și cu împăratul babilonian. Fericitul Ieronim de Strigoniu consideră că aceste cuvinte din cartea Profetului Isaia se referă la Lucifer. Fericitul Augustin insistă că în acest pasaj biblic se vorbește exclusiv de diavolul, și nu de regele Babilonu-

lui, iar Casiodor leagă aceste cuvinte de satana.

Desigur, exemplele Sfinților Părinți, în cazul dat, ar putea continua. Deși există și un alt punct de vedere, ce nu interpretează acest pasaj din Scriptură într-un sens alegoric, ci într-un sens istoric, folosind aceste cuvinte în legătură cu regele babilonian. Cum ar fi, de pildă, cel al Sfântului Efreem Sirul.

Motivul căderii diavolului stă în libera sa voie de a deveni asemenea lui Dumnezeu, Lucifer voind să șteargă toate granițele între el și Dumnezeu.

Sfântul Ioan Damaschinul scrie în legătură cu aceasta: „Dintre mulțimea puterilor îngerești, îngerul care stătea într-un cin înalt și căruia Dumnezeu i-a încredințat ocrotirea pământului nu a fost creat rău prin fire, ci a fost bun, și a fost creat pentru bine, și nu a primit întru sine de la Creator vreo urmă de rău. El a atras însă prin mândrie nenumărați îngeri supuși lui și astfel au căzut cu toții. Prin urmare, deși având aceeași fire cu toți ceilalți îngeri, unii îngeri au devenit răi prin propria voință, abătându-se de bună-voie la rău.”

Cuvintele acestea arată faptul că au avut la început o motivație binevoitoare de a se apropia de Dumnezeu prin iubire, după care au pierdut simțământul distanței între Creator și creatură și au căzut în mândrie. Diavolul din mândrie a fost primul care a păcătuit dintre ființele raționale netrupești. El a fost, de asemenea, primul care a păcătuit dintre ființele raționale după apariția omului, căci, umplându-se de zavistie pentru fericirea omului, a contribuit la căderea sa prin cuvintele lui mincinoase.

Crezând făgăduinței false ca și mai înainte Lucifer, omul a luat o hotărâre mândră contrară voii lui Dumnezeu, și prin aceasta a arătat o îndepărtare limpede și o dușmănie plină de revoltă împotriva Lui. Așadar, mândria a făcut din primul înger un dușman al lui Dumnezeu și l-a coborât din cer. De aceea Sfintele Scripturi numesc mândria păcat care presupune condamnarea celui vinovat împreună cu diavolul și ne previne prin cuvintele apostolului: „ca nu cumva, trufindu-se, să cadă în osânda diavolului” (I Timotei 3, 6). Mândria, așadar, nu s-a aflat la crearea lumii, ea a apărut

după aceea, cum arată Sfânta Scriptură, ca urmare a respingerii lui Dumnezeu de către îngerii căzuți și de către oameni, care au repetat acest păcat și au ales viețuirea în afara Creatorului. Sfânta Scriptură ne arată manifestările mândriei în relația cu aproapele ca fiind exprimate mai cu seamă prin dispreț.

Astfel, pe baza însușirilor și trăsăturilor distinctive ale mândriei menționate de Scripturi, putem concludiona că mândria este o patimă plină de păcat, care nu a făcut parte din firea omenească, ci a apărut sub influența diavolului prin căderea și ispitele lumii, și se manifestă prin dispreț, uitare și pierderea fricii de Dumnezeu, depărtarea de El, exprimată printr-o înălțare din ce în ce mai mare a noastră față de ceilalți, printr-o slavă de sine de necrezut, care nu rămâne nepedepsită de Dumnezeu. În Sfintele Scripturi, patima mândriei este văzută, așadar, ca o însușire negativă a unei persoane pe care o poate duce la pierzare.